

Čeká nás bitva o nezávislost médií. S EMFA v zádech.

Boj o média (nejen) veřejné služby začíná tento týden. Je to bitva za všechna média, nejen za ta veřejnoprávní. Tohle je jen první položka čtyřbodové tabulky Stevena Levitského a Daniela Ziblatta.

Právě na schůzi, která začíná v úterý, totiž začíná putování návrhu zákona dolní komorou Parlamentu.

Už teď se předpokládá, že zákon začne platit až 1. ledna 2028. Tedy v čase, který navrhovala úplně na prvopočátku Alena Schillerová. Zaseknutých dalších osm miliard do státního dluhu se zřejmě vládě zdá jako fajn nápad ve srovnání s tím, že si obě média může nejen ovládnout, ale také je může vyhladovět. Protože inflační doložka, která se aktivuje až při kumulované inflaci nad deset procent, nic jiného není.

Proti nejhorším excesům snad rozhlas a televizi ochrání evropské nařízení EMFA. (Nikdy jsem si nepomyslela, že budu spoléhat na nějaké evropské nařízení.)

EMFA, tedy European Media Freedom Act, je nařízení Evropské unie. V platnost vstoupilo už v květnu 2024 a jeho hlavní ustanovení se používají od 8. srpna 2025. Výjimkou jsou některá ustanovení s jinými termíny použitelnosti; zejména článek 20 týkající se měření sledovanosti se začal používat později.

A teď to důležité: je to NAŘÍZENÍ.

Na rozdíl od směrnice nepotřebuje být převedeno do českého práva. Je přímo použitelné ve všech členských státech. Český zákonodárce si tedy nemůže vybrat, které jeho části se mu líbí, ani si jeho požadavky „upravit“ českým zákonem. V případě konfliktu má přímo použitelné právo EU aplikační přednost před odporujícím vnitrostátním právem.

Česká legislativa se mu musí přizpůsobit, nikoli naopak.

To, co nejvíce zajímá veřejnost, odbornou veřejnost i média, jsou redakční nezávislost a financování.

Redakční nezávislosti a ochraně redakčních rozhodnutí se věnují zejména články 4 a 6. Veřejnoprávní média, jejich nezávislé fungování, vedení a financování řeší článek 5.

A právě čl. 5 odst. 3 stanoví, že členské státy musí zajistit poskytovatelům veřejnoprávních mediálních služeb adekvátní, udržitelné a předvídatelné finanční zdroje odpovídající plnění jejich veřejné služby a umožňující jim rozvoj v jejím rámci.

Co se tedy může stát, pokud někdo pojme podezření, že novela zákonů upravujících Českou televizi, Český rozhlas a jejich financování je v rozporu s EMFA – zejména s jeho ustanoveními o financování a nezávislosti?

Může podat stížnost Evropské komisi.

Může to udělat občan, novinář, politik, mediální dům, organizace – kdokoliv, kdo upozorňuje na možné porušování práva Evropské unie členským státem. Klidně i tajemný právník tajemného klienta.

Komise stížnost posoudí. Podle svých pravidel se snaží o stížnostech rozhodnout zpravidla do 12 měsíců od jejich registrace; neznamená to ovšem, že každá stížnost automaticky povede k zahájení infringementu. Komise má při rozhodování o zahájení řízení značnou diskreci.

Pokud dospěje k názoru, že může docházet k porušování práva EU, může zahájit řízení o porušení povinnosti – infringement procedure podle článku 258 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Proces vypadá zjednodušeně takto:

STÍŽNOST EVROPSKÉ KOMISI

POSOUZENÍ KOMISÍ

└─► uzavření věci

INfringement procedure
(čl. 258 SFEU)

LETTER OF FORMAL NOTICE
(formální výzva)

VYJÁDŘENÍ ČLENSKÉHO STÁTU

REASONED OPINION
(odůvodněné stanovisko)

STÁT NESJEDNÁ NÁPRAVU

ŽALOBA EVROPSKÉ KOMISE

SOUDNÍ DVŮR EU

V jednotlivých formálních fázích Komise obvykle stanoví členskému státu lhůtu k vyjádření a nápravě, typicky dva měsíce. Celé řízení ovšem nemá pevnou celkovou zákonnou stopáž a může trvat podstatně déle.

Pokud stát nápravu nesjedná, může Komise podat žalobu k Soudnímu dvoru EU v Lucemburku.

A ano: standardní evropské řízení může trvat roky. Klidně třeba čtyři.

Což je v mediálním světě nepříjemný detail, protože než evropské instituce dokončí několik kol právního ping-pongu, mohou z rozhlasu a televize zbýt kouřící trosky.

Existuje však ještě jeden důležitý nástroj: PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ.

V řízení před Soudním dvorem může Komise podle článku 279 SFEU - Smlouvě o fungování Evropské unie - požádat o nařízení předběžného opatření. Soud může v naléhavých případech dočasně zasáhnout ještě před konečným rozsudkem, pokud jsou splněny přísné podmínky pro poskytnutí předběžné ochrany – zejména naléhavost a riziko vážné a nenapravitelné újmy.

To může proběhnout výrazně rychleji než samotné meritorní řízení.

Důležitá poznámka: občan ani mediální dům nemůže jednoduše napsat Soudnímu dvoru „prosím, zmrazte český zákon“. V infringementové větví se k předběžnému opatření dostáváme prostřednictvím řízení vedeného Komisí před Soudním dvorem.

A pak je tu EUROPEAN BOARD FOR MEDIA SERVICES – Evropská rada pro mediální služby, zkráceně Media Board.

Media Board ale není další instancí infringementového řízení a stížnost Evropské komisi přes něj automaticky neputuje.

Je to samostatný evropský orgán pro spolupráci národních mediálních regulátorů, který mimo jiné poskytuje odborná stanoviska a podporuje konzistentní uplatňování evropského mediálního práva.

Podle článku 13 EMFA poskytuje Komisi odbornou podporu a stanoviska v případech, které EMFA předpokládá. Jeho stanoviska sama o sobě nejsou rozsudkem ani sankcí.

Zvlášť zajímavý je článek 21 EMFA týkající se vnitrostátních opatření, která mohou ovlivnit fungování poskytovatelů mediálních služeb na vnitřním trhu. Za podmínek stanovených tímto článkem může individuálně a přímo dotčený poskytovatel mediálních služeb požádat Board o stanovisko k takovému opatření.

Board však NENÍ povinnou zastávkou na cestě:

STÍŽNOST → KOMISE → INFRINGEMENT → SOUDNÍ DVŮR.

Je to paralelní nástroj evropského mediálního systému a jeho konkrétní pravomoc vždy závisí na ustanovení EMFA, které se na danou situaci vztahuje.

A CO KDYŽ ČESKO PROHRAJE?

Modelově:

FINANCOVÁNÍ ČT/ČRo
NEODPOVÍDÁ ČL. 5 Odst. 3 EMFA

STÍŽNOST EVROPSKÉ KOMISI

INFRINGEMENT

ČR DOSTANE MOŽNOST
PRÁVNÍ STAV NAPRAVIT

REASONED OPINION

ČR NENAPRAVÍ

SOUDNÍ DVŮR EU

ROZSUDEK:
ČR PORUŠILA PRÁVO EU

ČR MUSÍ ZJEDNAT NÁPRUVU

První rozsudek v řízení podle článku 258 SFEU tedy standardně neznamená:

„Tady máte účet.“

Znamená především:

„Porušujete právo Evropské unie. Napravte to.“

Pokud ale Česká republika rozsudek nerespektuje, přichází další stupeň.

Podle čl. 260 odst. 2 SFEU může Komise věc znovu předložit Soudnímu dvoru a navrhnout finanční sankce.

Pak může cesta vypadat takto:

ROZSUDEK SDEU

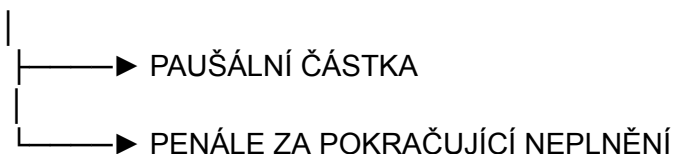
ČR ROZSUDEK NESPLNÍ

KOMISE ZNOVU K SDEU
(čl. 260 odst. 2 SFEU)

FINANČNÍ SANKCE

Smyslem infringementu ovšem není primárně vybírat pokuty.

Jeho cílem je tlakem přimět členský stát, aby odstranil příčinu porušení evropského práva – pokud možno ještě dříve, než vůbec padne rozsudek.

A není to teoretická možnost.

Evropská komise už totiž zahájila infringement proti Maďarsku kvůli porušování EMFA a směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Mezi výtkami Komise jsou také otázky týkající se veřejnoprávních médií.

A TEĎ ÚPLNĚ KRAJNÍ VARIANTA: EVROPSKÉ PENÍZE

Tady je třeba oddělit dvě různé věci.

Porušení EMFA automaticky NEZNAMENÁ zastavení evropských dotací. Ale v krajním případě to možné je.

Infringement podle článků 258 a 260 SFEU a mechanismus ochrany rozpočtu Evropské unie jsou dva různé právní mechanismy.

Evropská unie však má prostřednictvím nařízení 2020/2092 mechanismus rozpočtové kondicionality, který za stanovených podmínek umožňuje přijmout opatření na ochranu rozpočtu Unie při porušování principů právního státu.

Nestačí tedy:

PORUŠENÍ EMFA

|

STOP EVROPSKÝM PENĚZŮM

Podmínky jsou podstatně přísnější.

Muselo by jít o situaci, kdy porušování principů právního státu ovlivňuje nebo vážně hrozí ovlivnit řádné finanční řízení rozpočtu Unie nebo ochranu jejích finančních zájmů dostatečně přímým způsobem.

Teprve potom může nastoupit samostatný mechanismus:

PORUŠOVÁNÍ PRINCIPŮ
PRÁVNÍHO STÁTU

|

DOSTATEČNĚ PŘÍMÝ DOPAD
NA ROZPOČET NEBO
FINANČNÍ ZÁJMY EU

|

ŘÍZENÍ PODLE NAŘÍZENÍ
O ROZPOČTOVÉ KONDICIONALITĚ

|

NÁVRH OPATŘENÍ KOMISÍ

|

ROZHODNUTÍ RADY

MOŽNÉ POZASTAVENÍ ČÁSTI EVROPSKÉHO FINANCOVÁNÍ

A ještě jeden podstatný detail: smyslem tohoto mechanismu není trestat konečné příjemce evropských peněz.

Pokud jsou opatření přijata, povinnost státu vůči konečným příjemcům a beneficiům v zásadě trvá. Jinými slovy: stát může za určitých okolností přijít o evropské financování, ale nemůže jednoduše přenést účet na obce, firmy, školy nebo jiné konečné příjemce. Takže to bude problém státu.

Tedy neplatí úplně “porušíte EMFA a Brusel nám zastaví dotace.”

To by nebyla pravda. Pravda je podstatně zajímavější.

Evropské právo má několik stupňů obrany.

Od stížnosti Evropské komisi přes infringement, řízení před Soudním dvorem a případné předběžné opatření až po finanční sankce za nerespektování rozsudku.

A v úplně krajním, systémovém případě, ano, existuje vedle toho také samostatný mechanismus ochrany evropského rozpočtu, který může za splnění velmi přísných podmínek vést až k pozastavení části evropského financování.

Tohle všechno jsou krajní možnosti.

Ale jsou skutečné.

A především: od 8. srpna 2025 už debata o nezávislosti a financování veřejnoprávních médií není jen českou politickou debatou.

Je otázkou dodržování přímo použitelného práva Evropské unie.